

**ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ПОЧИНАЄТЬСЯ З ТЕБЕ**

Департамент культури і туризму
Полтавської обласної військової адміністрації
Полтавська обласна бібліотека для юнацтва
ім. Олесея Гончара

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ТЕБЕ

**(популяризація Декларації відповідальності
людини Богдана Гаврилишина та відзначення
Дня відповідальності людини у бібліотеках)**

*Інформаційно-методичне
досьє*

УДК 347.512(477)(072)Гаврилишин
В 42

Автор-укладач: Леся Костенко

Відповідальність починається з тебе (популяризація Декларації відповідальності людини Богдана Гаврилишина та відзначення Дня відповідальності людини у бібліотеках) : інформаційно-методичне досьє / Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесь Гончара ; автор-уклад. Л. Костенко. – Полтава, 2022. – 24 с.

Видання містить інформаційні матеріали про встановлення в Україні Дня відповідальності людини, «Декларацію відповідальності людини» та її автора – економіста зі світовим ім'ям Богдана Гаврилишина, а також методичні рекомендації щодо їх популяризації серед юнацтва та молоді працівниками публічних бібліотек.

Видання адресоване бібліотекарям та іншим фахівцям, що працюють з юнацтвом та молоддю.

© Л. Л. Костенко, 2022

© Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесь Гончара, 2022

«Індивідуальна відповідальність кожного – це ключова цінність, яка здатна змінювати світ»

Богдан Гаврилишин

День відповідальності людини

Влітку 2021 року, як відповідь на ініціативу фонду Родина Богдана Гаврилишина, Верховна Рада України ухвалила **Постанову «Про встановлення Дня відповідальності людини»**. За таке рішення 16 липня 2021 року проголосували 308 із 356 народних депутатів різних фракцій та партій, зареєстрованих у сесійній залі. Це склало 86,5% від усіх присутніх і це був неймовірний результат. *«За останні два роки я особисто не пам'ятаю постанови Верховної Ради, за яку голосували б абсолютно всі фракції. 308 голосів «за». І напевно, у цій частині наш український парламент показав, що він має відповідальність перед людьми, і насамперед ми маємо відповідальність перед Богданом Дмитровичем Гаврилишином»,* — сказав Дмитро Лубінець, народний депутат України, випускник програми «Молодь змінить Україну», що реалізовується Фондом Родина Богдана Гаврилишина. Ось ця постанова:

ПОСТАНОВА Верховної Ради України

Про встановлення Дня відповідальності людини

Враховуючи необхідність якісного перетворення українського суспільства у контексті розуміння та підвищення рівня відповідальності, а також вшанування пам'яті видатного українця – Богдана Дмитровича Гаврилишина, автора «Декларації відповідальності людини», Верховна Рада України **постановляє**:

1. Установити в Україні День відповідальності людини, який відзначати щороку **19 жовтня**.
2. Рекомендувати Кабінету Міністрів України розробити із залученням громадськості та затвердити у місячний строк з дня прийняття цієї Постанови комплексний план заходів з відзначення на державному та місцевому рівні Дня відповідальності людини, передбачивши проведення щороку у закладах освіти і культури тематичних заходів, бесід про відповідальність людини відповідно до «Декларації відповідальності людини» Богдана Гаврилишина.
3. Рекомендувати місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування провести у 2021 році заходи щодо відзначення Дня відповідальності людини та заходи щодо вшанування пам'яті видатного українця Богдана Дмитровича Гаврилишина.

4. Рекомендувати Державному комітету телебачення і радіомовлення України сприяти висвітленню державними засобами масової інформації заходів, що проводитимуться у зв'язку з відзначенням Дня відповідальності людини, та поширенню «Декларації відповідальності людини» Богдана Гаврилишина.

5. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики.

6. Ця Постанова набирає чинності з дня її прийняття.

Голова Верховної Ради України

Д. РАЗУМКОВ

м. Київ

16 липня 2021 року

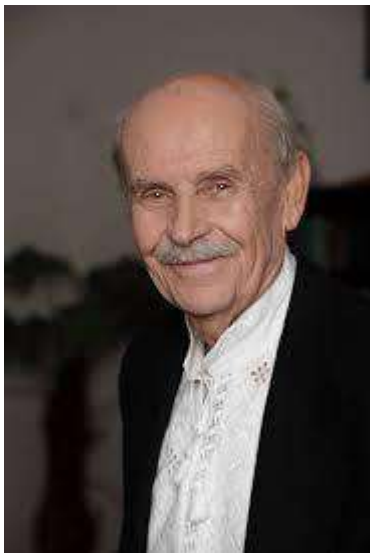
№ 1705-ІХ

Тепер в Україні, починаючи з 2021 року, щороку 19 жовтня, у день народження Богдана Гаврилишина, відзначають всеукраїнський День відповідальності людини. Метою його відзначення є якісне перетворення українського суспільства у контексті розуміння та підвищення рівня відповідальності, а також вшанування пам'яті великого українця Гаврилишина.

Згідно з частинами 2 і 3 вказаної постанови Верховної Ради України публічні бібліотеки як заклади культури мають активно долучатися до відзначення Дня відповідальності людини, популяризуючи інформацію про цей день, його мету, видатну особистість Богдана Гаврилишина, його діяльність, спрямовану найчастіше на молодь, та його безцінну інтелектуальну спадщину.

То хто ж такий Богдан Гаврилишин, що пройшов шлях від лісоруба-емігранта до радника Президента України, і який його вклад у розвиток України і світу?

Богдан Гаврилишин

Богдан Дмитрович Гаврилишин – всесвітньо відома унікальна особистість, українець за походженням, знаний українсько-канадсько-швейцарський економіст та інженер, громадський діяч і меценат, консультант провідних бізнесменів та політиків світу і незмінний патріот України.

Він був відомим у світі вченим, членом авторитетного Римського клубу (світового форуму вчених), Світової академії мистецтв та науки, очолював Міжнародну академію менеджменту у Женеві, де проживав із сім'єю, був співзасновником першої в Україні бізнес-школи «МІМ-Київ», Міжнародного інституту менеджменту в Індії («МІМ-Делі»),

«хрещеним батьком» Всесвітнього економічного форуму в Давосі, засновником і президентом Благодійного фонду Богдана Гаврилишина, іноземним членом Національної академії наук України, автором книг «Залишаюсь українцем» та «До ефективних суспільств. Дороговкази в майбутнє», радником президентів України, чотирьох голів Верховної Ради України та трьох прем'єр-міністрів України, один із найвідоміших радників і консультантів державного управління та міжнародного бізнесу в понад 70 країнах на всіх континентах. У 1992 році удостоєний звання заслужений діяч науки і техніки України.

Доля не завжди була прихильною до Богдана Гаврилишина. Проте працьовитість, наполегливість, природні задатки допомогли простому українському хлопцеві-емігранту стати всесвітньовідомим економістом та особистістю світового рівня. Хоча Богдан Гаврилишин вважав себе не економістом, а *«людиною, яка знає щось майже про все, і розуміє співвідношення між різними явищами»*. Його життя – яскравий приклад стовідсоткової успішності, абсолютний зразок «людини, що всім завдячує самій собі» – self-made man, або ж просто, як казав інший всесвітньо відомий українець-емігрант Петро Яцик, він – «українець, який відмовився бути бідним».

Від лісоруба-емігранта – до радника Президента

Народився Богдан Гаврилишин 19 жовтня 1926 року у селі Коропець у Бучанському районі на Тернопільщині; на той час це була територія Тернопільського воєводства міжвоєнної Польщі. Тому і вчився він спочатку у польськомовній Бучацькій гімназії. Згодом було навчання у Чортківській та Дрогодицькій гімназіях.

Під час Другої світової війни 1944 року був насильно вивезений на примусові роботи до нацистської Німеччини. У таборі біженців здобув середню освіту. 1947-го Богдан Гаврилишин **виїхав до Канади**. Там він, працюючи лісорубом у провінції Манітоба, офіціантом в барі, організовує вечірні класи для українців-емігрантів, бере участь у діяльності профспілок.

1952 року Богдан Гаврилишин в Університеті Торонто отримує диплом інженера, а 1954 – здобуває магістерський ступінь за фахом **«інженер-механік»**. За три роки на пешому робочому місці з інженера дослужився до керівника.

З кінця 50-х років Богдан Гаврилишин постійно **мешкає у Швейцарії**. Його життя у Женеві тісно пов'язане із Міжнародним інститутом менеджменту (МІМ-Женева), де він спочатку вчиться, а потім викладає декілька економічних та управлінських дисциплін. Згодом він стає керівником МІМ-Женева і впродовж багатьох років перебуває на цій посаді.

1976	року	Богдану
Гаврилишину	присвоєно	ступінь

доктора економіки Університету Женеви в Швейцарії, а у 1984 – почесного доктора права Йоркського університету в Канаді, а ще через два роки – Університету Альберти теж в Канаді.

Радник перших осіб країни

У період української незалежності Богдан Гаврилишин був радником декількох Президентів України, прем'єр-міністрів, голів Верховної Ради. Про цей досвід він неодноразово розповідав у своїх спогадах. Його брали у свої офіційні радники як економіста світового рівня Леонід Кравчук, Леонід Кучма, навіть Віктор Янукович.

Про Леоніда Кравчука Гаврилишин згадував так: *«Я його поважаю і дотепер, він був гарний політик, але він про економіку нічого не знав... У 93-му я від руки написав для нього десять правил ринкової економіки»*. Неоднозначні спогади в нього були про президента-втікача, який ще тоді був прем'єр-міністром: *«З усіх, чийм радником я працював, лише одна людина відкрито і відверто сказала мені, що не знає, як поводитися з економікою держави: «Навчіть мене!» І то був, як не дивно, Віктор Янукович»*. Але ставши президентом, людина змінилася, вважав Гаврилишин: *«Він став якоюсь спотвореною людиною. Я б навіть сказав, що він перетворився на хвору людину. У Януковича були лише два бажання, помітні неозброєним оком: мати абсолютну владу і мати абсолютне багатство»*.

За рік до смерті Богдан Гаврилишин чесно зізнався, що всі президенти України ігнорували його поради: *«Я вже не буду радником президентів. Це була марна трата часу. У них було мало накопичених знань, щоб їм можна було щось порадити»*.

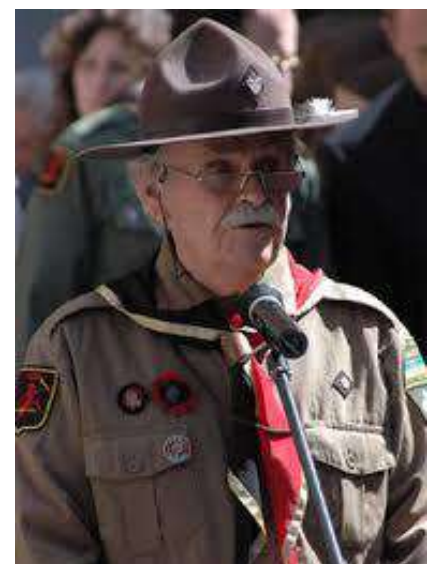
Цікаві факти про Богдана Гаврилишина

- Він мав паспорт Канади та був резидентом Швейцарії, але завжди культивував своє українське походження;

- Після еміграції в Канаду, Богдан Дмитрович працював лісорубом. Але вирішив змінити ситуацію, вивчити мову, аби потрапити до університету. Він знайшов словник й запам'ятовував по 40 слів в день. І таки вступив. Тоді це стало сенсацією в канадській пресі, що повоєнному емігранту вдалося скласти вступні іспити;

- Усе своє життя, починаючи з 11-ти років, Богдан Гаврилишин був членом української скаутської організації «Пласт» (на фото справа). Він говорив, що *«в Україні повинно бути півмільйона пластунів, і тоді не треба турбуватися про майбутнє України»*;

- Він був співзасновником Всесвітнього

економічного форуму у Давосі;

- Аргентинці Гаврилишина вважають тим, хто змінив хід історії їх країни: в 1982 році він переконав авторитарний режим провести вибори та передати владу;

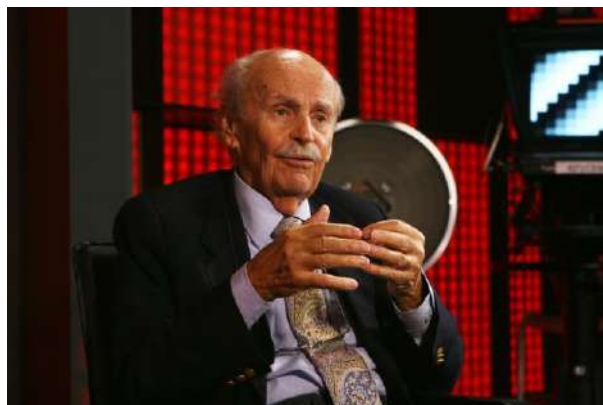
- Підтримав першу українську експедицію в Антарктиду. 1995 року Велика Британія передала Україні антарктичну станцію «Фарадей», тепер відому як «Академік Вернадський». Українська сторона придбала цю станцію за символічний 1 фунт стерлінгів. А от на відправлення першої експедиції в Антарктиду коштів не було. Все закінчилося б фіаско, якби наші вчені не вийшли на Богдана Гаврилишина, який тоді очолював міжнародний фонд «Відродження». Почувши про цю проблему, Богдан Дмитрович допоміг першій українській антарктичній групі – його фонд виділив кошти на експедицію;

- Гаврилишин працював у 89 країнах світу;

- Читав курс лекцій для голів рад найбільших підприємств світу;

- Йому пропонували бути заступником міністра у будь-якому канадському міністерстві.

За своє життя Богдан Гаврилишин **відвідав понад 90 країн на всіх континентах**, крім Антарктиди. *“Доля була дуже щедрою до мене. Мої мрії пізнати світ здійснювалися. Після обрання директором Центру навчання менеджменту я став багато подорожувати з різними цілями до різних країн. У кожній з країн я зробив щось корисне. Я не подорожував у ролі туриста”*- говорив він. З особливими емоціями Гаврилишин згадував своє перебування в Індії, Японії, Австралії, Аргентині, Ірані, Бразилії, Чилі та Венесуелі. Але вдома він себе відчував в Україні, Швейцарії та Канаді.

Працюючи над підвищенням власного професійного рівня за межами України, будучи всесвітньо відомою особистістю, Богдан Дмитрович Гаврилишин все життя в душі залишався українцем. *«Проживши три чверті свого життя поза межами України, я завжди і всюди представлявся: «Богдан Гаврилишин, українець»* - підкреслював він.

Великий українець прожив дуже достойне життя і відійшов у вічність теж красиво: спершу відсвяткував свій 90-річний ювілей, зібравши повний зал Палацу «Україна» тих людей, які безмежно його шанують, а потім останні декілька днів після ювілею провів у колі дітей та внуків і, що важливо, на рідній українській землі, для якої Богдан Дмитрович так багато зробив. Відійшов у вічність Богдан Гаврилишин о 5-й ранку 24 жовтня 2016 року у своїй квартирі в Києві. Прах поховано на кладовищі у його рідному селі – Коропці на Тернопільщині.

У Києві в парку ім. Т. Шевченка посаджений пам'ятний дуб Богдана Гаврилишина і встановлено камінь із «золотим» написом: *«Вчитися, мріяти, діяти»*.

Фундатор Світового економічного форуму в Давосі

Богдан Гаврилишин у 1969 році став одним із співзасновників Світового економічного форуму, що проводиться тепер щорічно у швейцарському курортному селищі Давос.

Спочатку він називався Європейський форум управління. Очолюючи Міжнародний інститут менеджменту, Гаврилишин з односторонніми започаткував Європейський форум менеджменту, який у подальшому переріс у всесвітню платформу для спілкування між світовими лідерами. Відтоді зібрання провідних економістів і політиків світу у Давосі стали регулярними.

З часом форум розширив свої межі, переформатувавшись у платформи для вирішення міжнародних конфліктів. Так, у Давосі було підписано Декларацію між Грецією і Туреччиною в 1988 році, завдяки якій між ними припинилась війна. А на форумі 1994 року міністр закордонних справ Ізраїлю Шимон Перес і лідер Палестини Ясір Арафат досягли попередньої згоди Щодо Гази і Єрихона.

На форум запрошуюються провідні керівники бізнесу, політичні лідери, мислителі, журналісти із багатьох країн світу. Вони обговорюють найгостріші світові проблеми, включаючи охорону здоров'я та охорону навколишнього середовища. Всесвітньо економічний форум об'єднує лідерів глобального суспільства.

Ще у 1983 році учасники форуму стали відзначати неповторну атмосферу і відмінні риси симпозіуму, що роблять зустріч особливою. У підсумковому документі форуму щорічна зустріч була визначена як *«один з тих рідкісних міжнародних заходів, де можна обійтися без формальностей, де можуть бути встановлені особисті контакти, де абсолютно вільно оголошуються нові ідеї, де люди відчують причетність до міжнародного співтовариства, де є час для обговорення дійсно важливих питань, а не повсякденних справ. Це те, що ми називаємо Духом Давосу»*.

Перша бізнес-школа в Україні

1989 року Богданом Гаврилишином був заснований приватний вищий навчальний заклад – Міжнародний інститут менеджменту в місті Києві (МІМ-Київ). Це був спільний заклад Міжнародного інституту менеджменту (МІМ) в Женеві та Інституту економіки Академії наук України.

Бізнес-школа МІМ – це перша в Україні та на теренах пострадянських держав бізнесова школа, яка сформувала стандарти освіти для власників бізнесу та управлінців вищої і середньої ланки в Україні.

Місія МІМ-Київ – це розвиток бізнес-лідерів та сприяння організаційним перетворенням заради сталого підвищення конкурентноспроможності України.

Сьогодні МІМ-Київ – це бізнес-освіта в Україні № 1, що відповідає найвищим світовим стандартам. За час його існування через аудиторії вишу вже пройшли близько 7000 осіб. Заклад пропонує програми, спрямовані на різні потреби слухачів – від програм для вищого управлінського персоналу до спеціалізованих програм з фінансів, маркетингу, ефективного лідерства, управління змінами.

За більш як 30 років свого існування навчальний заклад налагодив потужні зв'язки з корпоративним світом та встановив партнерські відносини із провідними європейськими та американськими університетами.

Сонях Гаврилишина

З ініціативи Бізнес-школи МІМ-Київ спеціально до 90-річного ювілею Богдана Дмитровича у 2016 році був виведений сорт соняха «Богдан Гаврилишин» (на фото справа). У 2017 році за сприяння Фонду родини Богдана Гаврилишина був розпочатий «Марафон відповідальності». Метою цієї флешмоб-акції є привернення уваги українців до позитивних змін, які роблять активні та відповідальні люди у всіх куточках України.

Символізм марафону полягає в невеликому завданні: висадити і зростити соняшник вищевказаного сорту. Причому учаснику чи учасниці акції варто не просто посадити насіння, а й розповісти у соціальних мережах про власний внесок у позитивні зміни, про ініціативи, у яких він/вона бере участь. А за **100 днів** (це приблизний час дозрівання соняшника) треба встигнути зробити корисні і відповідальні справи для громади і країни.

Декларація відповідальності людини

Працюючи на світовому рівні як член Наглядової ради Міжнародної академії мистецтва та науки ще на початку 2010-х Богдан Гаврилишин дійшов висновку, що **світ не є здоровий** і що однією з передумов виконання Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році, є усвідомлення та прийняття кожним членом суспільства індивідуальної відповідальності на всіх рівнях.

У 2014 році професор Гаврилишин створив змістовний та лаконічний документ – «Декларацію відповідальності людини», у **15 пунктах** якої відобразив різні

рівні відповідальності, від особистої до відповідальності на рівні країни та світу. Вони можуть стати дороговказами до більш демократичного, інклюзивного та ефективного суспільства. Ось вони:

1. **Говори правду**, будь чесним, дій згідно з моральними та етичними принципами.

2. **Підтримуй своє здоров'я** у якнайкращому стані, щоб не обтяжувати суспільство витратами на твоє лікування.

3. **Учися, розвивай свої таланти**, здібності, навички протягом усього життя, щоб бути корисною частиною суспільства.

4. **Стався до інших** так, як би ти хотів, щоб ставились до тебе.

5. **Будь вільною людиною**, тобто будь сам суддею того, що є правда, а що ні, що є добре, а що зле. Водночас продовжуй випробовувати свій розсудок, щоб впевнитись, що він відповідає моральним та етичним принципам.

6. **Прагни до гармонії між особистим, професійним та соціальним життям**, будучи частиною громади.

7. У прагненні реалізації своїх прав, **не обмежуй прав інших членів** суспільства.

8. **Вирішуй якнайбільше проблем та питань** на індивідуальному, сімейному, громадському рівнях, щоб полегшити тягар та зменшити витрати на управління.

9. **Обов'язки людини до сім'ї:**

- бережи культурну спадщину своїх предків;
- стався до батьків з любов'ю та повагою, за потреби допомагай їм;
- стався до братів та сестер як до кращих друзів.

10. **Батьків до дітей:**

- люби своїх дітей, виховуй в них етичні та моральні цінності;
- сприяй їхній освіті та розвитку талантів та особистостей, виховуй їх як вільних людей.

11. **До суспільства:**

- допомагай суспільству бути ефективним у наданні таких послуг, як початкова освіта, охорона здоров'я, соціальні послуги;
- сприяй добробуту усіх членів суспільства;
- зберігаючи свою ідентичність, будь свідомою частиною усієї світової спільноти.

12. **До довкілля:**

- економно та розумно використовуй всі ресурси, уникай забруднення біосфери. Допомагай зберегти біологічне та зоологічне різноманіття.

13. **До країни:**

- будь законослухняним;
- допомагай своїй країні в межах власних можливостей підтримувати пріоритет загального блага: повної політичної свободи, адекватного рівня економічного добробуту для усього населення, соціальної справедливості, здорового довкілля.

14. **До майбутніх поколінь:**

- залиш навколишнє середовище у кращому стані, ніж отримав: із збільшеним культурним спадком, цінностями, щоб уможливити майбутні покоління бути більш ефективним у політичній, економічній, соціальній, культурній сферах суспільства.

15. **До світу:**

- будь толерантними та стався з повагою до всіх рас, етнічних груп, релігій, мов, звичаїв;

- вивчай різні мови та хоча б базові речі про інші цивілізації;
- сприймай розумінню різних культур, їхніх цінностей для мирної співпраці і чесної торгівлі.

Скорочена версія Декларації відповідальності людини виглядає так:

На думку Богдана Гаврилишина особиста відповідальність людини, вимірюється наполегливим самовдосконаленням, повагою до ближніх, підтримкою сім'ї, любов'ю до навколишнього середовища, зусиллями й прагненнями зберегти культурні надбання країни й людства та щирою взаємодією зі світом.

Благодійні фонди Гаврилишиних

У 2010 році Богдан Гаврилишин заснував **Благодійний Фонд «Богдан Гаврилишин»**, що ставив за мету підготувати нове покоління молодих українців, критично мислячих людей, які вивчивши особливості розвитку найкращих країн світу, змінять Україну.

Згодом його дружина та троє його уже дорослих дітей *(на фото зверху)* створили **Благодійний фонд Родини Богдана Гаврилишина** для того, щоб продовжувати справу великого українця – сприяти розвитку України та її перетворенню на ефективну європейську державу. Заснований на таких цінностях, як відповідальність, співпраця та професіоналізм, з вірою у високий потенціал України, фонд розробляє та реалізовує **програми для української молоді**, яка є рушієм позитивних змін в країні.

Візія фонду: «Україна – успішна демократична держава відповідальних та вільних людей».

Ось деякі **проєкти, що реалізує фонд:**

Молодь змінить Україну

Програма для молодих патріотичних українців, активних у громадському житті країни, які готові бути рушійною силою ефективних змін в Україні з урахуванням європейського досвіду.

Молодіжні делегати України до ООН

Всеукраїнська програма, спрямована на активізацію участі молоді в міжнародній політиці та поширення принципів роботи ООН серед молоді, а також побудову діалогу між урядом України та молоддю.

Мультимедійний проєкт «Залишаюсь українцем»

Цей проєкт робить об'ємною та живою історію життя Богдана Гаврилишина. Він складається з оновленої книги спогадів «Залишаюсь українцем», однойменної аудіокниги, мультимедійних матеріалів, записаних за життя Богдана Гаврилишина та після 2016 року.

Проєкт #bh15

15 пунктів Декларації відповідальності людини Богдана Гаврилишина. Проєкт з популяризації Декларації відповідальності людини, створеної Богданом Гаврилишином у 2014 році та культури персональної відповідальності в Україні та світі.

Премія відповідальності «Responsibility Award»

Премія заснована Фондом родини Богдана Гаврилишина з метою поширення цінностей відповідальності в українському суспільстві, відзначаючи проактивні дії людей, організацій, які базують свою щоденну діяльність на основі таких цінностей. Дороговказом у цьому є Декларація відповідальності людини Богдана Гаврилишина.

Ці та інші програми і проекти фонду Родини Богдана Гаврилишина розсувають кордони, інтегрують успішний європейський та світовий досвід, об'єднують лідерів думок, змушують системно мислити, змінюють імідж України в світі та формують екосистему для пришвидшення змін.

Більше інформації про фонд Родини Богдана Гаврилишина та про його діяльність можна отримати на **вебсайті фонду** за посиланням: <https://bhfamily.org/>

Богдан Гаврилишин і Полтава

Залишив згадку по собі великий українець і в Полтаві. Богдан Гаврилишин разом зі своєю дружиною Леонідою відвідав Полтаву в жовтні 2015 року. За день у Полтаві Богдан Дмитрович зустрівся з представниками обласної влади та студентами Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. Останньою частиною його візиту була зустріч з мешканцями Полтави у Галереї мистецтв. Уже за кілька хвилин до початку заходу полтавці, які хотіли послухати цю видатну людину, заповнили залу у Галереї мистецтв, і протягом усієї зустрічі кількість глядачів продовжувала зростати. Серед них були чиновники, громадські діячі, журналісти та просто зацікавлені у зустрічі з Богданом Дмитровичем. 88-річний вчений прочитав полтавцям лекцію, розповів про програму свого фонду «Молодь змінить Україну» і відповів на численні запитання присутніх полтавців.

Пан Богдан дуже любив народний хор «Калина» Полтавського національного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка. Під час візиту у наше місто він зміг насолодитися їхнім співом наживо. Цей колектив світовий економіст почув під час їхніх гастролей у Швейцарії, де Гаврилишин проживав. «Калина» ж там відкривала святковий концерт до 90-річчя Богдана Гаврилишина, який відбувся 19 жовтня.

Надихнувшись відвідинами нашого міста Богданом Гаврилишином, активні і небайдужі полтавці до Дня молоді вирішила створити **стінопис, присвячений Гаврилишину та його Декларації відповідальності людини** (на двох фото).

Ідея створення стінопису належить амбасадорці фонду у Полтавській області Юлії Городчаній

та випускниці програми «Молодь змінить Україну-2018» Катерині Бабич. Сам стінопис створювався протягом 10-ти днів.

Катерина Бабич розповіла, що *«усі чотири стіни є символічними. Вони різні. На них зображені пункти Декларації відповідальності людини Богдана Гаврилишина. Є одна сторона, яка пов'язана з темою збереження екологічних та*

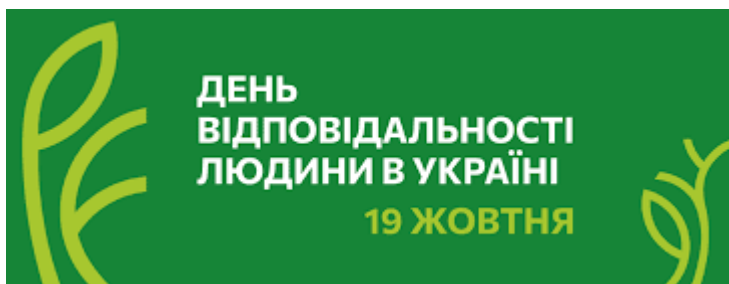

природних ресурсів. Є сторона, на якій зображено тисячі облич, і вона пов'язана із суспільством. Є ж просто стіна з соняхами і ще одна стіна з моєю улюбленою фразою: «Думай глобально, дій локально».

Тепер можна зробити фотографію на фоні будинку управління фонтаном у центрі парку «Перемога», на якому відтепер можна

ознайомитися з пунктами Декларації відповідальності людини, створеної Богданом Гаврилишиним. А ще поблизу будиночка встановлено табличку з описом, що це за стінопис і QR кодом на повний текст Декларації відповідальності людини.

Відзначення Дня відповідальності людини у бібліотеках

Працівники публічних бібліотек мають активно відзначити День відповідальності людини у своїх книгозбірнях із залученням своїх, насамперед, молодих користувачів.

До Дня відповідальності людини у бібліотеках варто оформити **тематичні виставки** як з літературою (книгами та статтями періодичних видань) про самого Богдана Гаврилишина та його інтелектуальний спадок, так і з літературою про принципи відповідального життя кожної людини загалом. Матеріали виставки бажано згрупувати за декількома тематичними розділами. Саму виставку треба унаочнити: доповити її кольоровими роздруківками світлин та ілюстрацій, пов'язаних з Богданом Гаврилишиним і його Декларацією відповідальності людини, яких багато є у відкритому доступі. Доречним буде розміщення на такій виставці й цікавих та невеликих за обсягом висловів Богдана Гаврилишина з приводу відповідальності кожної людини.

Тематична виставка літератури до Дня відповідальності людини може мати назву: **«Відповідальність починається з тебе»**. Інформаційні джерела на ній можна згрупувати у такі **розділи**:

Розділ 1 «Найвпливовіший українець світу – Богдан Гаврилишин»

Розділ 2 «Декларація відповідальності людини»

Розділ 3 «Я – відповідальність на усіх рівнях»

Розділ 4 «Ініціативи Фонду Родини Богдана Гаврилишина».

Пропонуємо **мотиваційні цитати Богдана Гаврилишина** для використання їх при оформленні виставки літератури:

«Індивідуальна відповідальність кожного – це ключова цінність, яка здатна змінити світ».

«Думай глобально, дій локально».

«Все, що я зробив у житті, я починав із мрії».

«Я переконаний, надзвичайне – можливе, якщо ви лише відчуєте цей стан».

«Я всім це повторюю: починайте з великих мрій! Думайте не тільки про те, які наступні капці купити».

«Якщо ти мрієш про банальні речі, то їх і матимеш; будеш ефективним, але лише в банальних речах».

«Давати – це набагато більше, ніж брати. З цією думкою я живу усе життя».

«Людині доконче потрібно мати дві точки зору, так само потрібно мати дві вищі освіти – це запорака її мудрості».

«Успішна, ефективна людина все життя вчиться. Є гарне китайське прислів'я: досвід – це ніби ліхтар на твоїх плечах, він освічує шлях вже пройдений, а не той, що треба пройти. Тож важливіше вчитися, ніж покладатися на свій досвід».

«Вчитися, мріяти, діяти. З ентузіазмом, оптимізмом, захопленням».

«Буйно мрійте!».

На тематичній виставці літератури бажано розмістити й **письмове заохочувальне звернення до користувачів**, наприклад, таке:

Як ти думаєш, відповідальна ти людина чи ні? Що взагалі ти вкладаєш у поняття «відповідальна людина»? Допомогти розібратися з цим тобі допоможе література з цієї виставки, де ти познайомишся з «Декларацією відповідальності людини» та її автором – геніальною особистістю Богданом Гаврилишином.

Біля тематичної виставки літератури доцільно проводити **бібліографічні огляди** для розкриття змісту тих матеріалів, що представлені на ній, та демонстрації їх користувачам бібліотеки.

Оскільки Богдан Гаврилишин пропагував відповідальне ставлення до себе, сім'ї, суспільства, країни, світу як запоруку якісного розвитку, то у День відповідальності людини для юнацтва та молоді варто провести **соціокультурні**

заходи різних форм, але об'єднаних **темою відповідального життя**. Пропонуємо декілька варіантів таких заходів:

- Бібліоформат «Я – відповідальна людина»
- Година-дослідження «Відповідальне суспільство – успішне суспільство»
- Бібліостудія «Відповідальність – крок до успіху»
- Дискусійна орбіта «Цінності відповідальної поведінки людини»
- Бібліопазли відповідальності «Створюємо ефективне суспільство».

Позаяк Богдан Гаврилишин усе своє бачення відповідального життя кожної людини вклав у пункти створеної ним «Декларації відповідальності людини», то саме в День відповідальності людини найдоречніше **ознайомити молодих користувачів бібліотек зі змістом цієї Декларації**. Це можна зробити, провівши:

- Інформаційний сеанс «Декларація відповідальності людини – про що вона?»
- Заправка відповідальністю «Створюй себе і змінюй Україну за Декларацією Богдана Гаврилишина»
- Фішки від Гаврилишина «15 сходинок особистісного росту»
- Тематичний інфокейс «Декларація відповідальності людини»
- Гід успішності «Орієнтири за Декларацією Богдана Гаврилишина».

Проведення у бібліотеках до Дня відповідальності людини тематичних заходів про відповідальність людини та важливість обдуманих рішень і вчинків важливо ще й тим, що в такий спосіб зміст «Декларації відповідальності людини» Богдана Гаврилишина набуватиме нового суспільного звучання та переосмислення сучасниками, які, за твердим переконанням автора Декларації, повинні брати на себе відповідальність на всіх рівнях життя.

День відповідальності людини відзначають 19 жовтня – саме в день народження Богдана Гаврилишина. Тому молодь варто познайомити власне з цією непересічною людиною зі світовим ім'ям на бібліотечних заходах, наприклад, на таких:

- Пізнавальне портфоліо «Богдан Гаврилишин: залишаюсь українцем»
- Бібліотечне інформ-досьє «Богдан Гаврилишин – людина світу, народжена в Україні»
- Інформаційне гроно «Мистецтво жити від Богдана Гаврилишина»
- Знайомство з Богданом Гаврилишином «Від лісоруба – до радника Президента».

До Дня відповідальності людини бібліотеки можуть організувати **виставку малюнків підлітків**, присвячених Декларації відповідальності людини, а також провести **бліц-опитування** «Що для тебе особисто означає «відповідальність людини»? Якими своїми відповідальними вчинками ти пишаєшся?».

Книга Богдана Гаврилишина «Залишаюсь українцем»

Про свій цікавий і надзвичайно насичений життєвий шлях Богдан Гаврилишин детально розповідає в книзі «Залишаюсь українцем», яка вийшла у світ у 2011 році. За матеріалами цієї книги можна у бібліотеці підготувати і провести захід з однойменною назвою. Це може бути, наприклад, **інформаційно-патріотична композиція «Залишаюсь українцем»**, на якій юнацтво ознайомити з постаттю Богдана Гаврилишина через призму його автобіографічної книги.

Сама книга Гаврилишина є путівником до успішного життя та повчанням для молоді, як завжди залишатися відданим борцем за кращу долю своєї країни. *«Я написав цю книгу, щоб дати натхнення молодим людям буйно мріяти і не боятися відкривати світ, – говорить вчений. – Сподіваюся, що вона додасть більше віри у власні сили. І то не гучні слова, бо все, що я зробив у житті, я починав із мрії. Я переконаний, надзвичайне – можливе, якщо ви лише відчуєте цей стан».*

Віра в людей, ширість та активна суспільна позиція, безмежне бажання пізнавати світ та вміння розвиватися – ось секрет мистецтва життя, яким на сторінках своєї автобіографії щедро ділиться з читачами пан Гаврилишин.

Бібліотекарі можуть підготувати для юнацтва й більш масштабний захід про Богдана Гаврилишина саме **патріотичного спрямування**, не обмежуючись лише його книгою «Залишаюсь українцем», бо він дійсно був щирим патріотом України. При підготовці такого патріотичного заходу можна використати інформацію, що є у широкому доступі, про слова та вчинки Богдана Дмитровича щодо долі України, її майбутнього та ефективного розвитку. Таких красномовних фактів, що свідчать про патріотизм Гаврилишина, та мотиваційних цікавих цитат про це безліч.

Так, наприклад, Дмитро Павличко, поет і перекладач, згадував: *«Богдан Гаврилишин 24 серпня 1991 року, коли ми писали Акт проголошення незалежності, «бігав» навкруги столу, не присідаючи. Коли зав'язалася дискусія, яку назву дати нашій країні, я запропонував назвати **одним словом — Україна**. Мої колеги за столом запротестували: «Як? Повинна бути Демократична Республіка». Богдан Дмитрович тоді сказав: **«Панове, у світі багато демократичних республік, а Україна – одна. Вона повинна називатися одним словом»**. Я вдячний йому за те, що підтримав тоді мене. Насправді це*

історичний момент. Ми спільні не втому, що демократи чи монархісти, що багаті чи бідняки – ми спільні в тому, що українці».

Вислови Богдана Гаврилишина про Україну:

«Україну може змінити лише молодь».

«Збирайте більше молодих людей, давайте спілкуватися їм про Україну. Молодь не повинна конкурувати між собою, а повинна взаємодіяти».

«Ми (українці) могли би багато чого зробити для світу, бо він загалом хворий. Недуга – це коли людина не має жодної духовної цінності. Збереглися тільки матеріальні. А ми – не такі».

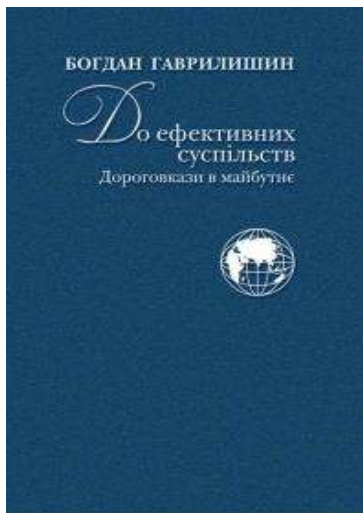
«Ми все переживемо. Ми найгірше переживали. Ми пережили голодомор. Але корінь народу живий».

«Кожен громадянин, громадянка, які знають українську мову, особливо молоде покоління, повинні починати розмову будь-де, будь з ким, байдуже про що українською мовою».

«Ми винятково талановитий народ. В Україні є люди, які в різних сферах досягають вищих результатів, ніж на Заході».

Книга Богдана Гаврилишина «До ефективних суспільств. Дороговкази в майбутнє»

Також бібліотекарі можуть організувати для молодих своїх користувачів захід, центральне місце якого стане ще одна книга великого вченого «До ефективних суспільств. Дороговкази в майбутнє». Особливо цінним буде такий захід, якщо його провести для студентів економічних, політичних та суспільних спеціальностей.

Перший варіант цієї книги Гаврилишин написав ще далекого 1979 року англійською мовою, яка внаслідок життєвих обставин була його основною робочою мовою. Після видання англійською книга з'явилась у перекладі французькою, німецькою, іспанською, японською, корейською, а згодом і польською мовами. На видання українською мовою довелося чекати аж до 1990 року.

Пан Гаврилишин згадував: «Я радів, що моя книга вийшла основними мовами світу, але дуже болісно переживав, що її не можна було видати моєю рідною, материнською мовою. Справді, я про Україну окремо в книзі не писав.

Однаке моя головна мета полягала в пошуку нової методології аналізу ефективності держав, у дослідженні досвіду різних суспільств із метою створити нову галузь, яку можна було б назвати «архітектурою суспільних ладів» – для того, щоб у майбутньому, коли Україна стане незалежною, «дистилювати» досвід різних країн і сформувавши для України тільки її властивий лад».

Відчуваючи неминучість змін, Богдан Гаврилишин повернувся до України 1988 року, щоб в якийсь спосіб почати формувати незалежну державу. Перше видання книги українською мовою з'явилося 1990 року, а друге – 1993-го.

Книга має три різні аспекти, три різні підходи, які водночас доповнюють один одного. Перший – аналітичний, за допомогою якого автор намагається визначити основні причини того, що одні суспільства виявляються ефективнішими за інші. Другий – рекомендаційний, який дає змогу з огляду на попередній аналіз радити, що слід змінити в суспільному ладі тих чи тих країн, щоб підвищити ефективність його функціонування. Третій – прогнозний. Він допомагає визначити ймовірність здійснення запропонованих змін, а в разі неможливості їхньої реалізації – передбачити найвірогідніші й найсприятливіші зміни.

Цікавими є слова Богдана Гаврилишина, сказані 2009 року про свою книгу: *«Що ж спонукало мене написати цю книгу, з яких джерел я черпав свої ідеї? Юні роки мої пройшли в умовах трьох різних політичних режимів: польського, радянського, німецького. В дорослому віці я жив у Канаді, найдовше – в Швейцарії. А останніх 20 років поділяв свій час між Швейцарією та Україною. У кожній з цих країн панувала своя ідеологія і всі вони перебували на різному рівні економічного розвитку. Певною мірою це нагадує життя в одній країні впродовж різних історичних періодів, наповнених низкою політичних, економічних і соціальних перетворень чи революцій. Живучи в таких умовах, можна виробити певне бачення переваг і недоліків різних систем, їхніх позитивних і негативних сторін, потенційних можливостей та обмежень, ефективності або неефективності.*

Ця книга – дистиляція моїх спостережень і досвіду, якими я ділився зі своїми колегами й тисячами адміністраторів, чиновників, політиків, яким читав лекції в усіх куточках світу».

Документальний фільм «Богдан Гаврилишин. Місія – Свобода»

До Дня відповідальності людини та дня народження Богдана Гаврилишина бібліотеки можуть організувати для юнацтва та молоді перегляд документального фільму «Богдан Гаврилишин. Місія – Свобода», а потім проаналізувати та обговорити побачене з присутньою молодіжною аудиторією.

Цей фільм режисера Володимира

Кузнецова, який особисто знав Гаврилишина, – це 53-хвилинний портрет людини, яка з дитинства усвідомила потребу постійно вчитися і завжди говорити правду, а ще – необхідність відчувати свободу.

Курс лекцій Богдана Гаврилишина

На сайті Фонду Родини Богдана Гаврилишина та на платформі «Прометеус» розміщений **безкоштовний відеокурс лекцій Богдана Гаврилишина**. Курс складається з 15-ти лекцій – філософських роздумів від видатного українця, які містять поради та відповіді на актуальні питання сьогодення.

Цей курс буде корисний усім, хто цікавиться історією, політичною й економічною ситуацією в країні та світі, а також прагне бути успішним та ефективним в усіх сферах свого життя.

Усі відео були записані у 2016 році протягом останнього року життя Богдана Гаврилишина. Ініціаторами створення циклу виступили активні учасники Асоціації «Молодь змінить Україну», які допомогли скласти перелік тем, що найбільше хвилюють сучасну прогресивну молодь.

Режисер відеолекцій – Володимир Кузнецов, досвідчений автор та продюсер документальних відеофільмів, зокрема стрічки «Богдан Гаврилишин: Місія – Свобода». Курс був створений фондом Родини Богдана Гаврилишина. Найближчим часом він буде перекладений англійською мовою.

Перелік тем відеолекцій Богдана Гаврилишина:

1. Яким має бути ефективне суспільство?
2. Поради для ефективного управління країною.
3. Як ефективно управляти підприємством?
4. У чому полягає національна ідея України і чи існує вона взагалі?
5. Що треба зробити, щоб економіка почала працювати?
6. Країни, на подальший розвиток яких я вплинув.
7. Якою буде Україна за 20 років?
8. Як зміниться світ за 50 років?
9. Самоосвіта: як мотивувати себе?
10. Моє ставлення до війни, демократії, толерантності.
11. Про цінності, які батьки мають передати своїм дітям.
12. Що є запорукою стовідсоткового успіху?
13. Про Права людини і про Обов'язки.
14. Мистецтво життя – що це означає?
15. Про економічні системи, які існують у світі?

Кожна відеолекція триває 10-20 хв, вони не пов'язані між собою, тому можуть переглядатися у будь-якому порядку. Бібліотекарі можуть вибрати 1-2 відеолекції для спільного перегляду з юнацтвом, а потім колективно обговорити почуте.

Тест «Чи відповідальна ви людина?»

Дізнатися наскільки Ви відповідальна людина і що ще можете робити щодня, щоб прокачати свої навички з відповідальності, можете зі спеціального тесту. Розробили цей онлайн тест спеціально до Дня відповідальності людини Міністерство культури та інформаційної політики України, Фонд Родини Богдана Гаврилишина, Центр демократії та верховенства права та Gwara Media.

Цей онлайн тест можна широко використовувати бібліотекарям при підготовці і безпосередньому проведенні бібліотечних активностей до Дня відповідальності людини.

Пройти онлайн тест «Чи відповідальна ви людина?» можна за посиланням: <https://gwaramedia.com/test/naskilki-vy-vidpovidalna-lyudina/>

Проект має на меті привернути увагу до важливості відповідальності та спонукати задуматися над щоденними вчинками. Його автори сподіваються, що тест *«стане краплиною в океані, що такі робитиме наше суспільство успішнішим»*.

Надихаймо один одного на відповідальні дії і підтримуймо вогонь позитивних змін через власні маленькі та великі кроки! І важливо пам'ятати, що кожен день – це день відповідальних дій! А 19 жовтня нехай кожен згадає про свої добрі вчинки, подякує рідним та близьким за їхні прояви відповідальності і усі рухатимемося далі – до особистісних та професійних змін!

Список використаних та рекомендованих джерел:

Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: дороговкази в майбутнє : доповідь Римському Клубові / Б. Гаврилишин. – Київ : Університетське видавництво Пульсари, 2013. – 248 с.

24 емігранти, які прославили Україну на весь світ // Українське Слово. – 2017. – 6-12 верес. – С. 8-9.

Гриців О. Народжений в Україні. Богдан Гаврилишин – людина світу / О. Гриців // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2018. – лип. (№ 13). – С. 4-17.

Скирта О. Гузар і Гаврилишин про мораль і щастя / О. Скирта // Українське Слово. – 2017. – 1-6 черв. – С. 3.

У Полтаві з'явився стінопис, присвячений Богдану Гаврилишину // Вечірня Полтава. – 2020. – 15 лип. – С. 13.

Інтернет-ресурси

Богдан Гаврилишин: радник, якого не почули [Електронний ресурс] // BBC News Україна : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Б. м. : б. в.]. – Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/10/161024_bogdan_havrylyshyn_vc (дата звернення: 11.10.2022). – Назва з екрана.

Про встановлення Дня відповідальності людини : Постанова Верховної Ради України від 16.07.2021 р. № 1705-IX [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Б. м. : б. в.]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1705-IX#Text> (дата звернення: 10.10.2022). – Назва з екрана.

Рінгіс А. Богдан Гаврилишин: Мрійте, але велико мрійте, про великі речі [Електронний ресурс] / А. Рінгіс // Українська правда : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Б. м. : б. в.]. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2016/10/24/7124674/> (дата звернення: 10.10.2022). – Назва з екрана.

Тимоцько Р. Богдан Гаврилишин: 10 цікавих фактів про життя [Електронний ресурс] / Р. Тимоцько // Пласт : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Б. м. : б. в.]. – Режим доступу: <https://www.plast.org.ua/hawrylyshyn/> (дата звернення: 11.10.2022). – Назва з екрана.

Фонд Родини Богдана Гаврилишина : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Б. м. : б. в.] // <https://bhfamily.org/> (дата звернення: 11.10.2022). – Назва з екрана.

Науково-практичне видання

**Відповідальність починається з тебе
(популяризація Декларації відповідальності людини
Богдана Гаврилишина та відзначення
Дня відповідальності людини у бібліотеках)**

Інформаційно-методичне досє

Автор-укладач Леся Костенко

<i>Редактор</i>	<i>Н. Фенько</i>
<i>Комп'ютерний набір</i>	<i>Л. Костенко</i>
<i>Комп'ютерна верстка</i>	<i>О. Якубовський</i>
<i>Відповідальна за випуск</i>	<i>С. Сичова</i>

Підписано до друку 17.10.2022. 24 стор. Тираж 3 прим.

*Обласна бібліотека для юнацтва імені Олесь Гончара
36039, м. Полтава, вул. Гончара, 25а*

<http://libgonchar.org>

E-mail: pobugonchara@ukr.net